

Mededeelingen

Eenige raadsels van de Mamasa-Toradja's

- 1.. Aka iko-aka iko?
Koesapoe-sapoe manaran!
Koesaile malaira!
- 2.. Koeita bela'na taoe,
tae' koeita bela'koe!
- 3.. Aka iko, aka iko?
Tokeattang lao boko!
- 4.. Tomenteka' torro' tangna!
Aka iko.
- 5.. Aka iko, aka iko?
Limai sioeloe, pantan indo,
pantan ambe!
- 1.. Wie ben je, wie ben je?
Grijpen kan ik je makkelijk,
maar zien kan ik je niet!
Antwoord: Iem. eigen ooren.
- 2.. Den tuin van een ander zie
ik wel, maar mijn eigen tuin
zie ik niet!
Antwoord: Iem. eigen rug.
- 3.. Wie ben je, wie ben je?
Dik van achteren?
Antwoord: De kuit van het
been.
- 4.. Iemand klimt omhoog maar
kan niet verder dan tot hal-
verwege. Wie ben je?
Antwoord: De broek die
niet hooger kan dan tot het
middel.
- 5.. Wie ben je, wie ben je?
Vijf gebroeders, maar ieder
heeft zijn eigen moeder en
zijn eigen vader.
Antwoord: De sirihsbenoo-
digdheden, nl. sirihs, pinang,
kapoer, koelit en tabak,
die samen een sirihspruim
vormen, maar ieder afzon-
derlijk een eigen afkomst
hebben.

- 6.. Aka iko, aka iko?
Kajoe malallang-malallang,
sibaisen batoe poeroe'?
- 7.. Aka iko, aka iko?
Boekoe palelen, boekoe di-
lelen.
- 8.. Aka iko, aka iko?
Basisi messamboe',
kamaii natibemi lao?
- 9.. Barini' pa'-barini' pa'
angkoe toemampa daramoe.
- 10.. Panoesoek petoero langi'
Aka iko?
- 11.. Kajoe marekko'-marekko',
tangkoesian marekko'na!
Aka?
- 12.. Aka iko, aka iko?
- 6.. Wie ben je, wie ben je?
Er is een hout, dat bitter is
en bevriend met een steen
die uitgeslagen (beschim-
meld) is.
Antwoord: Lombok (spaan-
sche peper) die gegeten wordt
met zout.
- 7.. Wie ben je, wie ben je?
De beenderen steken en de
beenderen worden gestoken.
Antwoord: De dwarsbalken
onder een huis, waarvan de
een in den ander steekt.
- 8.. Wie ben je, wie ben je?
Als je jong bent, ben je be-
kleed, als je oud wordt, ben
je naakt.
Antwoord: Een jonge pi-
sangstengel die pas boven
den grond komt en in een
ombulsel gewikkeld zit, dat
bij het opgroeien wordt ver-
broken.
- 9.. Je bent nog zoo klein, je
bent nog zoo klein en toch
gebruik je al een naald.
Antwoord: De naalden van
de bangapalm.
- 10.. Je stok wijst naar de lucht;
wie ben je? De stam van de
enau-palm.
- 11.. Een droog stuk hout. Maar
ik weet niet of het droog is.
Wat is dat?
Antwoord: De hoorn van een
karbouw.
- 12.. Wie ben je, wie ben je?

- melenten batoe saboea,
oellapa' ba'bana lembang !
- 13.. Tedo'-tedo'na ne'ne'koe,
pantan meramboe bokona.
Aka iko ?
- 14.. Megkamma' batoe indona,
roemo-oeko anakna !
Aka iko ?
- 15.. Aka iko, aka iko ?
Koebattari koemba' tappari
batoe, koebattari batoe
tappari lombo, koebattari
lombo, tappari oeai.
- 16.. Aka iko, aka iko ?
Balombong menggoeloe
solo'.
- 17.. Aka iko, aka iko ?
Mane toemoeka' tomate,
ana tibillangmo liang
- Daar komt een groote steen
aangerold, hij bedekt een
geheel dal.
Antwoord: De duisternis van
den avond.
- 13.. De karbouw van mijn
grootvader rookt van ach-
teren. Wie is dat ?
Het huis, waarin aan den ach-
terkant gestookt wordt.
- 14.. De moeder zwijgt als een
steen, het kind maakt lawaai.
Wie ben je ?
Antwoord: Het huis, want
het huis zelf zwijgt maar zijn
kinderen (de bewoners) ma-
ken lawaai.
- 15.. Wie ben je, wie ben je ?
Ik sla op de vezels en ik
raak een steen, ik sla op een
steen en raak het vet, ik sla
op het vet en raak het water.
Antwoord: Een klappernoot,
die van buiten een laag ve-
zels heeft, daarna de harde
schaal, dan het zachte vrucht-
vleesch en eindelijk het water.
- 16.. Wie ben je, wie ben je ? Er
is iets dat lijkt op een spaarpot
maar zijn hoofd is beneden.
Antwoord: De neus.
- 17.. Wie ben je, wie ben je ?
Als een doode die omhoog
gebeurd wordt naar het ge-
opende graf.
Antwoord: De rijst, als we
die naar den mond brengen
om op te eten.

- 18.. Koeliling-koeliling to'na,
koeala tambarese'na!
Aka iko?
- 19.. Kalibambang peto-peto,
oentidak tallang saratoek.
Aka iko?
- 20.. Kaloempini' saoe' rante
masokan oenteba'reoe!
aka iko?
- 21.. Aka iko, aka iko?
Kaloekoe pitoe matanna.
- 22.. Aka iko, aka iko?
Koepake bakaroe, koe-anna
maloesa
- 23.. Elong-elong ponno lem-
bang.
Aka iko?
- 18.. Ik loop rondom je stam
en trek je haren uit.
Wie ben je?
Antwoord: De kapokboom
wiens vruchten geplukt wor-
den.
- 19.. Er vliegt een groote vlinder,
zij vel't wel 100 bamboe's.
Wie ben je?
Antwoord: Het rijstmesje, dat
den vorm van een vlinder
heeft en waarmee de rijststen-
gels worden doorgesneden.
- 20.. Over het veld zweeft een
zwaluw. Hij is bekwaam om
gras te snijden. Wie ben je?
Het rijstmesje, dat ook den
vorm van een zaluw heeft.
- 21.. Wie ben je, wie ben je?
Een klapper (cocosnoot) met
zeven oogen.
Antwoord: Het hoofd met de
zeven openingen van mond,
neus, oogen en ooren.
- 22.. Wie ben je, wie ben je?
Als je gebruikt wordt, wordt je
nieuw, wordt je niet gebruikt
dan wordt je oud (leelijk).
Antwoord: Het rijstveld of
de tuin, die bij bewerking als
nieuw is, maar bij verwaar-
loozing vol onkruid raakt.
- 23.. Als je geschud wordt,
wordt een heel dal gevuld.
Wie ben je?
Antwoord: De pinangboom,
waarvan de vruchten bij het si-
rihpruimen worden gebruikt.

- 24.. Aka iko, aka iko? Oela'
baloe-baloe, ponno lembang.
- 24.. Wie ben je, wie ben je?
Een zwarte slang, het dal is
van je gevuld.
Antwoord: De sawah.
- 25.. Aka iko, aka iko?
Mentiak-tiak anakna, soema-
radende indona.
- 25.. Wie ben je, wie ben je?
De kinderen vliegen, de moe-
der verhuist heen en weer.
Antwoord: Iemand is aan het
rijst wannen. Het kaf (de kin-
deren) vliegt weg. De rijst (de
moeder) schuift heen en weer
op de wan.
- 26.. Aka iko-aka iko?
Mammi' atena bangik.
- 26.. Wie ben je, wie ben je?
Het hart van den bangik (een
soort hond) is lekker.
Antwoord: De inhoud (rijst)
van een kookpot.
- 27.. Aka iko, aka iko?
Talloe'-talloe'kan ma'oeloe'
sangngin lindo tobarani.
- 27.. Wie ben je, wie ben je?
Wij zijn drie gebroeders, onze
gezichten zijn rood (als van
de dapperen).
Antwoord: De drie steenen
in den haard waarop gekookt
wordt en die in het vuur
roodgloeiend worden.
- 28.. Limakan ma'oeloe' sangin
sanda songko' bassi.
Aka iko?
- 28.. Wij zijn met z'n vijven.
We hebben allen een ijzeren
hoed. Wie ben je?
Antwoord: De vijf vingers
aan elke hand. De hoed is
de nagel.
- 29.. Joloakkao dadi, anna indo'.
Koeassiai kaka' ketangtong-
anna. Aka iko?
- 29.. Ik werd eerst geboren,
daarna mijn moeder. Vraag
het maar aan mijn ouderen
broeder. Wie ben je?
Antwoord: Het kapmes, waar-
van het lemmet (het kind)
eerst werd gemaakt, daarna

- 30.. Aka iko, aka iko?
Kajoe ma'panka loerokko,
dipassedanni loelangangan.
- 31.. Oelanganmoko toe'o, ang-
koe loelanggan teë, anta
sitammoe jao. Aka iko?
- 32.. Taoe'-taoe' dio lalan,
nakarea' tobarani.
Aka iko?
- 33.. Aka iko, aka iko, basisi
barani, kamaii marea'mi.
- 34.. Iari madokko'-dokko',
iari to'do lompona.
Aka iko?
- het handvat (de oudere broer)
en eindelijk de scheede (de
moeder).
- 30.. Wie ben je, wie ben je?
Er is een boom waarvan de
takken naar beneden groeien
en wat hangt naar boven
wijst.
Antwoord: Het menselijk
lichaam, armen en beenen
(de takken) groeien naar be-
neden en het hoofd naar
boven.
- 31.. Loop jij daar en ik hier en
straks ontmoeten we elkaar
boven. Wie ben je?
Antwoord: De daksparren
die tegen elkaar in loopen en
elkaar bij den nok van het
huis ontmoeten.
- 32.. Er zit een popje langs den
weg. Zelfs de dappere is er
bang voor. Wie ben je?
Antwoord: De uitwerpselen
van een hond, waarvoor zelfs
een dapper man opzij gaat.
- 33.. Wie ben je, wie ben je?
Als jij klein ben, ben je dapper,
als je groot ben ben je bang.
Antwoord: Het lange rietgras
(alang-alang), dat als het pas
ontspruit met zijn scherpe
punt de voet kan verwon-
den, maar als het lang is geen
kwaad meer doet.
- 34.. Je ziet er mager uit, maar
je vet valt naar beneden.
Wie ben je?

- 35.. Ekko' tedong tangkoe-poera. Aka iko?
- 36.. Peo'-peo'na nenekoe tangkoeissan koedappai. Aka-iko?
- 37.. Aka iko, aka iko? Lioe allo, lioe bongi, lioe tangma-rea'-reak.
- 38.. Mading mangga dada, madella mangga dada. Aka iko?
- 39.. Bala oemmoela' bai. Aka iko?
- Antwoord: Het rek boven den haard van gespleten bamboe gemaakt, waarvan het roet (zijn vet) afvalt.
- 35.. Een karbouwenstaart. Al eten velen ervan hij raakt niet op. Wie ben je?
- Antwoord: Een stroomend riviertje; al drinken vele menschen ervan, het water raakt toch niet op.
- 36.. De lendengordel van mijn grootvader. Ik kan hem niet meten.
- Antwoord: De weg waar mijn grootvader ook op geloopt heeft (de lendegordel is een lange smalle doek).
- 37.. Wie ben je, wie ben je? Den ganschen dag en den ganschen nacht, nooit ben je bang.
- Antwoord: De rivier, die altijd maar doorloopt.
- 38.. Ben je diep dan reik je tot mijn borst, ben je ondiep dan reik je ook tot mijn borst. Wie ben je?
- Antwoord: Een vijver waarin een eend zwemt. Al is de vijver diep of ondiep, de eend zakt er altijd even diep in.
- 39.. Een heining die een varken jaagt.
- Antwoord: Een kam die gebruikt wordt om luizen te vangen.

- 40.. Aka iko, aka iko? Manoek
boesa' ponno lokko'.
- 40.. Wie ben je, wie ben je?
Een spelonk vol met witte
kippen.
Antwoord: De mond die vol
is met witte tanden.
- 41.. Bitti manoek tangkoepoe-
ra. Aka iko?
- 41.. Een kippenpoot. Ik kan je
niet opmaken. Wie ben je?
Antwoord: De lepel (die den
vorm van een kippenpoot
heeft) waarmee ik eet, maar
die zelf niet opgegeten wordt.
- 42.. Toei oeloengkoe, koeta-
ma oemmalangko. Aka iko?
- 42.. Pak mijn hoofd vast, dan
zal ik komen en wat voor je
halen.
Antwoord: De groote rijst-
lepel (pesale), dien men bij
zijn hoofd moet pakken om
rijst op te scheppen.
- 43.. Lempoi'i oeloengkoe,
angkoe rokko ma'oeloe pole.
- 43.. Sla mijn hoofd af, straks
krijg ik beneden weer een
nieuw hoofd.
Antwoord: De stek van een
boom, waarvan de top wordt
afgeslagen en die, in den grond
gestoken, weer wortels krijgt.
- 44.. Jolo papi', oendi papi',
tangngana manda napapi'.
Aka iko?
- 44.. Van voren waaier je, van
achteren waaier je, in het
midden wordt je bewaaierd.
Wie ben je?
Antwoord: Een karbouw die
van voren, met zijn ooren
slaat en van achteren met
zijn staart om zich de vliegen
van het lijf te houden.
- 45.. Jolo tedong, oendi tedong,
tangngana tangngia tedong.
Aka iko?
- 45.. Van voren een karbouw
van achteren een karbouw,
maar in het midden geen
karbouw. Wie ben je?

- 46.. Anak dewata mengkepak.
Aka iko?
- 47.. Aka iko, aka iko?
Mangkali-kalina' rokko,
anak dewata nabasa.
- 48.. Aka iko, aka iko?
Manoek lotong mengkaeloe.
- 49.. Aka iko, aka iko?
Limboeng koetappai lang-
ngan.
- 50.. Taoe'-taoe' jao tanete,
mangngoendappa patomali!
Aka iko?
- 51.. Toroko tedong laoko oeli'.
Aka iko?
- 52.. Asoe ma'bongka silola, tae'
den lasilambi'na'. Aka iko?
- Antwoord: Een trom, die voor
en achter met een karbouwen-
huid bespannen is en die in
het midden uit hout bestaat.
- 46.. Een godenkind dat gedra-
gen wordt. Wie ben je?
Antwoord: Een maiskolf die
nog in de scheede zit.
- 47.. Ik graaf naar beneden en
vind een godenkind.
Antwoord: Aardappels of an-
dere aardvruchten.
- 48.. Wie ben je, wie ben je?
Een zwarte kip die met haar
kop naar beneden hangt.
Antwoord: De bloemkolf van
een pisang.
- 49.. Wie ben je, wie ben je?
Een put waaruit ik water
schep.
Antwoord: Een kookpot.
- 50.. Er zijn kindertjes op den
berg. Ze steken hun beide
handen uit. Wie ben je?
Antwoord: Een soort varen
(pakoe) welke bladeren als
handen zijn.
- 51.. De karbouw blijft staan, het
touw loopt weg. Wie ben je?
Antwoord: De laboevrucht,
die blijft liggen, terwijl de
stengel groeit en zich ver-
plaatst.
- 52.. Een hond die den heelen
dag jankt en niet krijgt wat
hij jaagt.
Antwoord: Een windmo-
lentje.

- 53.. Aka iko, aka iko? Timboe'-timboe' jao langi', tana iroe-iroe' poeang, tana pengkoko dewata.
- 54.. Aka iko, aka iko? Mentioangan tangmamara.
- 55.. Koenonnong balajan, tigririk tanete. Aka iko?
- 56.. Koenonnong balajan, mamose ambena tato. Aka iko?
- 57.. Aka iko, aka iko, Bai satepo menawa?
- 58.. Innang dadimia dokdek, anna mane dadi dokdek, ia kalandoria dokdek. Aka iko?
- 59.. Kandeian bombong maddella', siroek titengko malolo.
- 60.. Kodo-kodo lan panggalak,
- 53.. Er is een bron in de lucht. Mensch en goden kunnen er niet uit drinken. Antwoord: De klappernoot, die vol water zit, maar het water is opgesloten.
- 54.. Wie ben je, wie ben je? In huis opgesloten en toch altijd nat. Antwoord: De tong.
- 55.. Ik trek aan een touwtje, een berg draait rond. Antwoord: Het spinnewiel.
- 56.. Ik trek aan een touwtje, de vader van Tato is boos. Antwoord: De tol.
- 57.. Wie ben je, wie ben je? Een varken dat naar beneden loopt. Antwoord: de wenkbrauwen.
- 58.. Eerst komt er een „dokdek”, dan komt er nog een „dokdek”, de tweede „dokdek” is langer dan de eerste. Wie ben je? Antwoord: De ooren van een karbouw zijn er eerst; later komen zijn horens, die langer worden dan de ooren. Het woord „dokdek” is niet vertaalbaar.
- 59.. Er is een etensbakje dat diep is en ook ondiep. Er is een lepel die krom is en ook recht. Antwoord: De hand.
- 60.. Er zitten apen in het bosch.

- masokan oemmondoondoi
oeë. Aka iko?
- 61.. Aka iko, aka iko?
Baka sitonda pekali.
- 62.. Boedaki'oembawai, ma-
banda'.
Mesaki', maringngan.
- 63.. Sangeran ditoke' tojang.
Aka iko?
- 64.. Oemmande pissan, tintai
saboelan.
- 65.. Sawa illaoe' mangngarran,
mangik taoe lana ande.
- 66.. Loerekke loesaoehna, oer-
renden asoe boesa'koe.
- Ze trekken aan de rotan. Wie
ben je?
Antwoord: Vlooiën die in
het hoofdhaar zitten.
- 61.. Wie ben je, wie ben je?
Een mand met een spade
tegelijk.
Antwoord: De snuit van een
varken. Het varken graaft met
zijn snuit en eet met zijn bek.
- 62.. Als velen hem dragen is
hij zwaar. Als één hem draagt
is hij licht.
Antwoord: Een karbouw,
die, dood zijnde, door velen
moet gedragen worden en
zwaar is, maar als hij leeft
door één man gemakkelijk
geleid kan worden.
- 63.. Er is een slijpsteen in de
lucht gehangen. Wie ben je?
Antwoord: De pitten van de
mangga vrucht.
- 64.. Hij eet eenmaal en een
maand lang gaat het er weer
uit.
Antwoord: Het kalkdoosje
voor sirihruijn, dat eens per
maand gevuld wordt.
- 65.. Er is een booze slang, die al-
leen maar menschen wil eten.
Antwoord: Het graf.
- 66.. Ik loop heen en weer met
een witte hond.
Antwoord: Iemand die begint
te weven en om de sche-
ring te spannen heen en weer
loopt met een kluwen garen.

- 67.. Talloe taoemmi bonno'na,
soele oempongko solana.
- 67.. Hij is al drie jaar dood
en toch vermoordt hij nog
zijn vriend.
Antwoord: Het touw, van de
huid van een karbouw ge-
maakt, dat gebruikt wordt om
een anderen karbouw vast te
binden als hij geslacht wordt.
- 68.. Jari tang ma'lentek iari
sale kira-kira.
- 68.. Hij heeft geen voeten,
maar is zeer slim.
Antwoord: De kooi, waarin
vogeltjes worden gevangen.
- 69.. Ia kalandona taoe, tangsi-
ra' da'pandang-padang.
Aka iko?
- 69.. Hij is langer dan een man,
maar kleiner dan het lage
gras.
Wie ben je?
Antwoord: Een slang.
- 70.. Sangeran peteba' reoe.
- 70.. Een slijpsteen die het gras
doet vliegen.
Antwoord: De tong van een
karbouw.

Mamasa, 20 April 1933.

A. BIKKER.